

SOLVEJ BALLE

OM UTRÄKNING AV OMFÅNG

4

*Översättning
Ninni Holmqvist*

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

*Denna översättning har fått stöd från
Nordiska ministerrådet.*

Wahlström & Widstrand
www.wwd.se

ISBN: 978-91-46-24136-2

Copyright © Solvej Balle, 2022

Originalalets titel: *Om udregning af rumfang 4*

Översättning: Ninni Holmqvist

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS,
Copenhagen

Omslag: Sara R. Acedo

Tryck: ScandBook, EU 2024

Första tryckningen

1892

Det är svårt att veta var något slutar och var något inleds. Eller någon. Var en människa börjar eller upphör. Var nästa börjar. Man tror att man kan se det: kropparna med luft emellan. Fem människor vid en grind som öppnades. De hade ringt på telefonen vid vår järngrind och nu stod de och väntade. Lite utspridda men ändå en flock.

De måste ha sett detsamma som vi när vi kom gående från huset: en flock av något slag. Fyra människor med luft emellan på väg ner mot grinden, och nu är vi nio människor i ett hus. Nio människor som möttes vid grinden och som kommer ihåg att vi möttes vid grinden. Att vi kom gående ner mot dem, eller närmast springande, och att de stod där, tvekande, om man kan kalla det för att tveka när man redan har ringt på: Anton Janas i grå ylleroock med mellanstora knappar, Rosalie Torpa, som helst vill kallas för Rosi – med betoning på sista stavelsen – Sonia Mirbek, som hade ringt på porttelefonen och sedan dragit sig en bit bakåt, tillbaka till Peter Hass-Teilo, som stod några steg från grinden och som lade handen på Sonias axel när grinden började öppnas.

Det gjorde den därför att Ralf hade tryckt på knappen till porttelefonen när det insisterande oväsandet satte igång. Vi hade hållit på att stapla pappkartonger med proviant i hallen när klockan ringde. Ralf, som stod närmast, hade ryckt till men sedan öppnade han dörren, gick ut

på trappan och spanade ner mot grinden. Först såg han ingenting annat än ett par gestalter och en bit av en bil. Han kunde inte se hur många de var, men han såg att de stod där, så han tryckte på knappen och vi skyndade oss nerför infarten. Först Ralf, sedan Henry och sist kom Olga och jag.

Det tog inte många sekunder innan vi visste att de nyanlända letade efter någon som hette Ralf och att de var fångade i den artonde november. Vi bad dem komma in och strax därefter var vi alla samlade i huset. Bilen manövrerade vi in genom grinden. Det var Peter som körde, och det var Ralf som visade honom till platsen framför det gamla garaget. Jag minns inte riktigt var i gruppen Marlice Maurer hade placerat sig. Hon måste ha stått bakom någon av de andra för jag lade inte riktigt märke till henne förrän vi var uppe vid huset. Då hade grinden för längesedan stängts bakom dem, bilen parkerats framför garaget, folk höll på att tränga sig förbi alla pappkartongerna som stod staplade i hallen och snart stod vi och pratade om havregryn, för det var det som fanns i kartongerna: havregryn och salta kex med oregano.

Marlice var den sista som gick in i huset, för hon hade böjt sig ner för att knyta skosnöret, men sedan trängde hon också sig in i hallen, där hon stannade upp ett ögonblick, betraktade trappan upp till övervåningen och kastade en blick in i salarna. Hon torkade av fötterna på dörmattan och gick in, men redan efter ett par minuter

insisterade hon på att ta av sig skorna. Det var när hon såg golvet i den största salen: mönstren och de olika träslagen. Typiskt för husen från den perioden, sa hon lite senare när vi stod mitt på golvet i salen, i strumplästen, för jag hade också tagit av mig skorna, säkert av artighet gentemot golvet, men hon hann inte säga så mycket mer om perioden innan de andra flockades omkring oss och bad om en rundvisning. Jag tror att husets storlek hade överraskat dem, trots att de hade sett det utifrån, och kanske hade vi också överraskats av den plötsliga oron i huset: ett virrvarr av människor, fötter som torkas av på dörmattan, jackor och halsdukar som hängs på krokarna i hallen, röster och meningar i luften, frågor om huset och om hur många vi är och hur länge vi har bott här. En vill veta var badrummet är, en annan håller på att snubbla över ett par skor eller en pappkartong, en tredje flyttar ett par kartonger åt sidan och säger något om huset, och plötsligt vet man inte vems skor det är eller vems mening det är som surrar i örat.

Vi visade dem in genom husets alla rum, och vi visste det: att de var på väg att flytta in. Det var svårt att föreställa sig något annat än att de skulle bo här. Här är tillräckligt med plats, och nu har de åkt in till staden, för det blev sent i går kväll, vi satt och pratade till långt in på natten och hann inte hämta deras saker. Vi hade blivit för trötta eller druckit för mycket vin för att köra någonstans.

När de nyanlända hade sett både bottenvåningen och rummen där uppe hade Olga gjort te och tagit fram kex ur kartongerna och vi gick in och satte oss i brasrummet. Källaren kunde de alltid se, sa hon medan vi satte oss i de gamla sofforna och fåtöljerna, närmare varandra än vi brukar, för vi är vana vid att bre ut oss i våra möbler, med benen uppdagna och insvepta i filtar eftersom det kan vara ganska kyligt om vi inte eldar i öppna spisen.

Nu tände Ralf en brasa och sedan satt vi där i salen. Med namn och förklaringar i luften mellan oss. Med ett virrvarr av meningar, med fakta och historier, Sonia och Peter i den ena soffan tillsammans med Ralf, Olga på en kudde framför öppna spisen där hon med jämna mellanrum lade in ett vedträ eller två på glödbädden. Ibland lutade hon sig fram och blåste lite på elden om det dröjde för länge innan den tog sig.

Jag satt på golvet bredvid Olga tills jag flyttade mig upp i den andra soffan bredvid Henry, eftersom det blev för varmt framför brasan. De övriga satt runt omkring i fåtöljerna, eller gjorde det större delen av tiden, för framför allt Rosi och Marlice gick omkring lite, ställde sig i dörröppningen där det var något svalare eller följde med när någon av husets invånare lämnade rummet – om det skulle hämtas fler kex eller göras te eller hämtas vin i källaren – men det var bara korta avbrott, och strax var vi tillbaka i salen, där fler och fler bitar av vår gemensamma historia lades fram. Ett rum fullt av rörelse: tiden störtade

fram i våra berättelser, strömmar av artonde novembrar, vi rusade genom dagarna, och innan vi visste ordet av var det kväll och vi satt där, nio människor i salen med röster och meningar, allt som hade hänt, alla ensamma begynnelse och våra möten.

I början var vi två grupper: vi och våra gäster, eller de nyanlända och invånarna i huset, men vid någon tidpunkt, jag vet inte när, upphörde de nyanlända att vara våra gäster och blev husets nya invånare. Kanske redan efter ett par timmar. I vilket fall som helst kändes de inte längre som gäster när vi sent på natten tog fram madrasser och filtar och kuddar. Eller jag tror att vi blev påmind om att vi själva var gäster, att det var husets madrasser och husets soffor vi erbjöd dem att övernatta på, att det inte riktigt är vårt. Kanske är det så det är: vi är gäster, och när vi får gäster blir det tydligt att allt är till låns, att vi hade suttit här i lånade soffor och fåtöljer – med armar och ben som var våra och som tillhörde kropparna som var våra, och så alla ord och meningar och alla rörelser som man aldrig riktigt kan kalla sina egna, det var ganska tydligt för vi kunde inte låta bli att låna rörelser av varandra. Eller meningar.

Det är ganska lätt att skilja dem från varandra. Kropparna i soffor och fåtöljer. Ansiktena som hör till kropparna. Rösterna som hör till ansiktena. Man lyssnar än på den ena, än på den andra, och varje gång man vänder blicken mot en av rösterna hör den till ett ansikte och till en

kropp med ena handen bakom nacken eller ett sätt att luta sig mot soffans armstöd. Men så upptäcker man att man själv har ena handen bakom nacken eller att man lutar sig på exakt samma sätt, och sedan är det någon annan som berättar och någon annan som lånar en rörelse. Det är ett ben som böjs och dras upp i soffan, ett par händer som flaxande i luften berättar något, och lite senare är det någon annan som flaxar med händerna och ännu ett ben som dras upp i en fåtölj. Det är varmt i rummet och någon plockar upp en mening och använder den igen, för även om man snabbt lär känna rösterna och kopplar ihop dem med ansikten och kroppar flyter rörelserna omkring i salen, meningarna ges vidare, och rörelser passerar genom speglingar och upprepningar, ibland bara en ryckning i ett ögonbryn eller en lyssnande gest som stillsamt förflyttar sig från ett ansikte till ett annat. Någon reser sig och samlar ihop koppar eller glas och strax gör någon annan samma sak, och på det sättet satt vi kvällen igenom, en mosaik, en sammanflätning, så många rörelser och alla händerna och armarna och benen som lånar och härmar och speglar och utbyter. Någon gäspar och sedan någon annan och en tredje, för alla är trötta men det har ingen betydelse. En historia skickas ut i rummet och sedan en annan, som påminner om den, för någon hakar på med en upplevelse: den enas berättelse drar fram en historia i någon annan, och plötsligt ser man något som hänt eller någonstans där man har varit i ett helt annat ljus, och det finns hela tiden lånta fjädrar, stulna rörelser, ett sätt att sätta handen mot kinden, ett vänligt rån, Rosi som håller

om tekoppen med båda händerna och tittar ut i rummet, och plötsligt Olga i samma pose, och på så vis ägnade vi den första kvällen åt att trassla in oss i varandra, en ringdans, en underlig balett, en tafatt pantomim.

Det hade blivit sent. Det var som om uppmärksamheten höll på att rinna bort. De flesta var trötta eller hade druckit för mycket vin. Först hade Rosi somnat, sedan hade Olga fått lust att ta en av sina promenader i mörkret. Vi andra satt och pratade lite till men våra rörelser hade blivit långsammare. Sonia lutade sig mot Peter och Henry sträckte lite på sig som om han skulle vilja luta sig mot någon. Samtalet dog stilla ut och kom inte igång igen förrän Olga kom tillbaka från sin nattvandring.

Olga var klarvaken nu, vi hörde henne rumstera om i köket, för hon höll på att ordna sovplatser till våra gäster. Hon hade hittat de gamla madrasserna som hade magasinats i ett av rummen bakom köket, och när hon kom släpande med den första av dem och lade ner den med en duns i en av de angränsande salarna reste vi oss allihop, lämnade brasrummet och gick för att hjälpa henne, Rosi en aning långsamt för hon behövde vakna först, men snart var alla i full färd med att släpa madrasser genom rummen och ta fram filtar och extra kuddar och till slut tog Olga fram sin gamla sovsäck, som fortfarande – det var i alla fall vad hon påstod – luktade saltvatten och friskska öar.

Jag sa att de nog inte skulle få mycket sömn på de hårda madrasserna. Att vi kunde skaffa nya senare, men alla var trötta eller i alla fall de flesta, tror jag. Själv somnade jag efter ett par timmar, och i morse var jag den första som vaknade, det tror jag i alla fall, för det var tyst när jag smög nerför trappan. Kanske låtsades de bara sova. Det var hur som helst först när jag hade gjort kaffe och hämtat havregryn ur kartongerna i hallen och satt fram koppar och tallrikar på bordet i vinterträdgården som de började resa sig från madrasser och soffor. Och sedan satt vi där. Det fanns plats för alla runt bordet, och alla kom ihåg vad som hade hänt: att det hade stått fem människor vid en grind som öppnades och att det kom fyra människor gående ner mot grinden – eller springande, nästan.

Efter frukosten drog jag mig tillbaka till mitt rum och hade trott att jag skulle kunna sova lite, men alltsammans surrar i huvudet på mig: människor och rörelser och fem nya historier som flätas samman och som hela tiden har funnits där, även om vi inte visste om det.

Det känns som om vi har gått på varsin stig i samma skog. Att vi gick vilse och att vi gjorde det var för sig, men vi var inte ensamma om att gå vilse för de andra gick på stigarna runt omkring och vi har hittat fram till en glänta och då ser vi att vi delar både skog och glänta. Man tror att det börjar när man möts men våra historier var redan sammanflätade.

De andra har åkt in till staden, jag har hört båda bilarna köra ut, våra nya invånare har åkt in för att hämta sina saker, och Ralf och Henry har kört till Ralfs lägenhet efter fler tallrikar och några kastruller, som Ralf plötsligt kom ihåg att han hade stående i sitt vindsutrymme.

Jag tror att Olga har vaknat. Hon kom inte ner till frukosten och jag har just hört steg i korridoren. Kanske har de andra kommit tillbaka men jag tror inte det. Nu hör jag det igen och det är bara en. Det är ljudet av en enda människa på bara fötter.

1895

Vi trodde naturligtvis att de hade känt varandra länge när de stod utanför vår grind, men det hade de inte. Det vill säga, Marlice och Rosi hade det. De träffades i en park i Amsterdam redan efter ett par hundra dagar. Dag # 236, sa Marlice i kväll när vi ännu en gång satt i salen och berättade om alla våra dagar för varandra. De träffades medan vi andra gick omkring och trodde att vi var ensamma.

Anton Janas träffade de långt därefter. De träffade honom i Polen och när de hade träffat honom hade de åkt till Berlin alla tre. Det var i Berlin de hade sett en av våra affischer. Det var därför de kom hit. Inte med en gång, det tog tid innan det gick upp för dem att något inte stod rätt

till, trots att de hade sett affischerna. Det stod Ralf Kern och den artonde november med stor stil. Det stod Bremen och Henselstraße. De hade noterat den något kryptiska ordalydelsen och de stora bokstäverna men i övrigt var det bara en affisch, och det var först när de hade sett några anslag om samme Ralf Kern vid stationens biljettkontor som de hade börjat undra. Inte så mycket över att en person efterlystes, och det var också bara ett enda pappersark med en bild, en kort text och ett par telefonnummer, men anslaget hade flyttats från dag till dag, oregelbundet, som om det fanns en förändring i dagarna. Ena dagen hade Anton sett ett anslag på en glasvägg i närheten av biljettkontoret, några dagar senare hade han och Rosi gått förbi ett liknande anslag där det stod *18 november* och *försvunnen* och *Ralf Kern*, men den här gången hängde det på en pelare lite längre bort. Rosi påpekade att hon hade sett samma anslag på ett helt annat ställe och de pratade om affischen, som länge hade hängt på en vägg bland anslag om konserter och utställningar och arrangemang, och det måste vara samme Ralf K. som efterlystes. Nästa gång Rosi hade gått förbi ett pappersark, som nu åter hade satts upp på glasväggen vid biljettkontoret, hade hon tagit ner det, vikt ihop det och lagt det i fickan, och där hade det legat tills det försvann av sig självt, säkert följande natt, det var hur som helst borta när hon kom att tänka på det igen och de hade skjutit upp frågan till senare. Så intressant var det faktiskt inte att en man hade försvunnit just den artonde november, sa Marlice till Ralf, som för att be om ursäkt för att de inte genast hade börjat leta efter

honom. Jag tror att det var hon som fann den försvunne Ralf Kern minst intressant. I alla fall i början.

Det var först senare, när de hade börjat prata om de egendomliga anslagen igen, som de bestämde sig för att göra något åt saken, men nu sattes det inte längre upp några efterlysningar vid biljettkontoret och när de frågade, först vid en biljettlucka och senare vid en annan, var det ingen som kände till något om dessa anslag. Mannen måste ha hittats, hade Rosi sagt, men i samma stund gick det upp för henne att det var omöjligt. Om mannen var borta morgonen den artonde måste han vara borta igen nästa gång det blev den artonde. Även om han hade hittats under dagen. Med mindre än att något inte stod rätt till.

Att något inte stod rätt till, det vill säga att både den här mannen och de som letade efter honom säkert satt fast i den artonde precis som de själva, hade de förstås redan haft på känn, men nu, när de äntligen började undersöka saken, var det bara den stora affischen som fanns kvar. Den hängde fortfarande på väggen där Henry hade satt upp den under sin utflykt till Berlin.

De tre hade börjat fundera på om de skulle åka till Bremen och leta efter Ralf när Anton plötsligt fick syn på ännu en affisch i andra änden av stationen, och han var övertygad om att någon måste ha satt upp den nyligen. Den hade naturligtvis hängt där hela tiden, Henry var i alla fall säker på att han hade satt upp två affischer på stationen

i Berlin. Anton måste ha missat den först, även om han själv inte trodde att det stämde.

Under alla omständigheter bidrog mysteriet med affischerna och de försvunna efterlysningslapparna till att göra dem intresserade av denne Ralf K. Men nu hände det ingenting. Två affischer, ingen förändring, ingen förklaring. De hade alla tre blivit mer och mer övertygade om att det fanns andra människor än de själva i den artonde november, men nu kändes deras sökande efter den mystiske Ralf K. som att vara på spaning efter en fantasifigur, som om de jagade ett sjöodjur eller jultomten eller den fasansfulla snömannen, sa Anton, och de följande dagarna tog de ofta vägen förbi Berlin Hauptbahnhof bara för att konstatera att ingenting var förändrat den här gången heller. Till slut hade de åkt till Bremen utan andra ledtrådar än Henselstraße och Ralfs namn att hålla sig till.

Återigen satt vi i salen med vin och salta kex med oregano. Stämningen var munter, och ännu en gång pratade vi om våra vägar till Bremen. De första dagarna hade vi fått höra alla de korta versionerna, små brottstycken av händelser, ett myller av upplysningar som var omöjliga att hålla reda på men som också bara var en uppsättning variationer på samma tema: var vi kom ifrån, var vi hade varit när vi upptäckte upprepningen, hur vi hade funnit oss tillrätta i den artonde, när vi hade träffat varandra och hur det hade gått till. Alltsammans var små pusselbitar till en berättelse som varje gång slutade på samma ställe:

framför vår järngrind. Som om allting ledde fram till vårt möte, fyra på den ena sidan, fem på den andra.

Nu började vi få våra rörelser i den artonde november att hänga ihop och det var inte särskilt svårt att förklara vad som hade hänt på stationen i Berlin. Att det inte längre sattes upp efterlysningar vid biljettluckan berodde naturligtvis på att Ralf hade kommit tillbaka och att vi därför inte längre skickade anmodanden till stationernas personal om att få våra lappar uppsatta, och när de tre till slut hade bestämt sig för att undersöka saken närmare och bege sig till Bremen hade vi för längesedan flyttat ifrån Ralfs lägenhet.

När de kom fram till lägenheten på Henselstraße var det förstås ingen hemma. Ändå kände de att uppdraget hade lyckats för när de, efter att ha promenerat fram och tillbaka på gatan, plötsligt fick syn på Ralfs namn på porttelefonen var det som att hitta jultomtens port med namnskylt och allt. Men jultomten öppnade inte. De ringde på men det hände ingenting.

Ralf skrattade när de berättade det. Henry skrattade också och vi skrattade en extra gång åt mysteriet med de två affischerna: att ett missförstånd hade varit den avgörande detalj som fick dem att söka sig till Bremen, för när Henry hade varit i Berlin hade han satt upp de två affischerna, valt ut ett par tunnelbanestationer där han hade placerat ytterligare ett par affischer, övernattat på ett hotell i

närheten av Hauptbahnhof och nästa morgon hade han försäkrat sig om att affischerna fortfarande hängde kvar, en i varje ände av stationen.

Det var Marlice som lade fram de sista detaljerna i historien om Ralfs lägenhet. De hade ringt på porttelefonen ett par gånger till och väntat på svar. Fortfarande ingenting. De hade gått tillbaka till fastigheten flera gånger samma dag och återigen nästa dag, men ingen var hemma. De hade frågat både grannen intill och grannen under när det började lysa i rutorna på kvällen, men ingen visste särskilt mycket om Ralf Kern och det lyste aldrig i hans fönster.

Efter ett par dagar hade de flyttat in i en tom lägenhet på tredje våningen snett emot Ralfs port. Från vardagsrummet hade de utsikt mot Ralfs lägenhet, eller i alla fall så pass mycket utsikt att man kunde se vad som hände på gatan utanför hans port. De tre nya invånarna hade lagt märke till att det inte var tätt i lägenheten vare sig på morgonen eller på kvällen, och vid ett tillfälle när en av trappuppgångens andra invånare gick ut hade de lyckats smita in genom porten. Brevlådan som hörde till lägenheten var full av reklam och ett enda brev, som lätt gick att lirka ut, och i brevet låg en nyckel som passade till dörren. Lägenheten var uppenbarligen obobodd, även om det hade lämnats ett fåtal möbler i vardagsrummet och en del smutsigt porslin och en pizzakartong i köket.